

Utbildningsdepartementet
u.remissvar@regeringskansliet.se

Betänkandet Skärpta villkor för friskolesektorn (SOU 2025:37)

U2025/01015

Sammanfattning

Konkurrensverket anser att det är angeläget att regelverket på skolmarknaden inte ger utrymme för aktörer som inte har för avsikt att bedriva skolverksamhet av hög kvalitet i enlighet med krav som ställs enligt olika regelverk och har därför inga invändningar mot förslaget om värdeöverföringsförbud under de fem första åren efter en etablering eller ett förvärv av en skolenhet.

Konkurrensverket anser att en förutsättning för att skolvalet ska kunna leda till kvalitetskonkurrens är att vårdnadshavare och elever har tillgång till relevant och korrekt information om de skolor de har att välja mellan. Konkurrensverket anser att uppgifter om samtliga skolenheters verksamheter och resultat behöver finnas tillgängliga, såväl för de vårdnadshavare som ska välja skola som för myndigheter och andra aktörer som vill granska eller jämföra skolornas verksamheter. Konkurrensverket anser därför att kostnader och intäkter bör särredovisas även för skolenheter som drivs av kommuner.

Utgångspunkter

Konkurrensverket har i uppdrag att verka för en effektiv konkurrens i privat och offentlig verksamhet samt en effektiv offentlig upphandling till nytta för det allmänna. Yttrandet avgränsas till sådana aspekter som följer av Konkurrensverkets ansvarsområden. Yttrandet följer den struktur och de rubriker som används i betänkandet.

5.7.1 Ett värdeöverföringsförbud vid vissa situationer ska införas i skollagen

Utredningen föreslår att ett värdeöverföringsförbud ska gälla dels vid nyetablering, dels vid förändring av det bestämmande inflytandet över fristående skolor, förskolor eller fritidshem. Med värdeöverföring avses alla affärshändelser som medför att förmögenheten i en enhet minskar och som inte är av rent affärsmässig

karaktär för enheten. Utredningen föreslår att värdeöverföringsförbudet ska gälla under fem år, vilket utredningen bedömer vara en tillräckligt lång tidsperiod för att en enskild huvudman ska hinna etablera och bygga upp en ny verksamhet. Utredningen bedömer också att den föreslagna tidsperioden innebär att tillsynsmyndigheten hinner genomföra tillsyn av verksamheten och bedöma om den uppfyller de krav som gäller.

Utredningen föreslår också att ett föreläggande om kvalitetsbrister ska kunna förenas med ett värdeöverföringsförbud.

Utredningen bedömer att förslaget om värdeöverföringsförbud har en förhållandevis liten påverkan på företagande och nyetablering, eftersom aktörerna inom skol- och förskolesektorn generellt sett inte förväntar sig utdelning från enskilda enheter under de första åren. Däremot kan kortsiktiga aktörer, och framför allt mindre sådana, enligt utredningen komma att avstå från att starta nya skolor, förskolor eller fristående fritidshem eftersom möjligheten att snabbt få avkastning på sina investeringar kan vara avgörande för viljan att etablera sig. Enligt utredningen syftar värdeöverföringsförbuden inte till att hindra huvudmännen från att göra vinster.

Konkurrensverket kan konstatera att förslaget om ett värdeöverföringsförbud är ingripande mot marknadens funktionssätt. Samtidigt anser verket att det är angeläget att regelverket på skolområdet inte ger utrymme för aktörer som inte har för avsikt att bedriva skolverksamhet av hög kvalitet i enlighet med krav som ställs enligt olika regelverk. Konkurrensen mellan skolor, både privata och offentliga, kommer framför allt till uttryck genom vilka som lyckas bäst med att attrahera elever och vårdnadshavare. Om oseriösa aktörer tillåts locka till sig elever från andra skolor försämras förutsättningarna för seriösa skolor att bedriva sina verksamheter långsiktigt och med god kvalitet, och tilltron till skolsystemet riskerar att försämrats. Konkurrensverket instämmer också i utredningens bedömning att ett värdeöverföringsförbud under de fem första åren efter en etablering eller ett förvärv av en skolenhet inte bör ha någon större betydelse för investeringsviljan hos seriösa och långsiktiga aktörer. Konkurrensverket har därför inga invändningar mot förslaget om värdeöverföringsförbud.

5.7.6 Krav på särredovisning

Utredningen menar att en förutsättning för att värdeöverföringsförbudet ska få någon faktiskt verkan är att intäkter och kostnader förs på ett rättvisande sätt till respektive enhet. Utredningen föreslår därför att en fullständig resultat- och balansräkning ska redovisas för varje enhet, vilket bland annat innebär kommunala bidrag ska redovisas i den enhet som medlen är avsedda för och att kostnader som är gemensamma med annan verksamhet ska fördelas på ett rättvisande sätt. Utredningen menar att en sådan redovisning också skapar en större transparens i hur offentliga medel används genom att synliggöra hur huvudmannen exempelvis väljer att omfördela medel till andra enheter eller verksamheter inom

den juridiska personen. Tillgångar, skulder, avsättningar och eget kapital som är hänförliga till verksamheten ska redovisas i balansräkningen.

Enskilda huvudmän som bara bedriver verksamhet i en enhet och inte bedriver annan verksamhet behöver inte upprätta någon särredovisning eftersom deras årsredovisning eller årsbokslut ger tillräcklig information. Eftersom värdeöverföringsförbudet bara kan träffa enskilda huvudmän innebär utredningens förslag att kravet på särredovisning inte omfattar kommunala huvudmän.

Utredningen föreslår också att en enskild huvudmans årsredovisning eller årsbokslut ska granskas av en godkänd eller auktoriserad revisor. Vid ett värdeöverföringsförbud föreslås vidare att en revisor ska yttra sig om huruvida det har skett en värdeöverföring. Ett sådant yttrande underlättar tillsynsmyndigheters kontroll av värdeöverföringsförbud.

Konkurrensverket har inget att invända mot förslaget, men anser att uppgifter om samtliga skolenheters verksamheter och resultat behöver finnas tillgängliga, såväl för de vårdnadshavare som ska välja skola som för myndigheter och andra aktörer som vill granska eller jämföra skolornas verksamheter. Konkurrensverket anser därför att kostnader och intäkter bör särredovisas även för skolenheter som drivs av kommuner.

Detta yttrande har beslutats av generaldirektören. Föredragande har varit rådet Stefan Jönsson.

Beslutsfattandet har dokumenterats digitalt och yttrandet saknar därför namnunderskrift.

Marie Östman